

naschrift

door Rob Velthuis

Jan van Drie groeide op in Nijkerkerveen. Als dominee werkte hij in 's Gravenmoer, Leiderdorp, Delft en Den Bosch. Na zijn emiritaat verhuisde hij naar Oss waar hij zich inzette voor de SP. Door de SP werd hij beloond met een Rode Os.

De rode dominee van Oss

Jan van Drie 1932-2018

Agerend tegen onrecht ging 'de rode dominee' van Oss de barricaden op of lardeerde zijn preken met politiek.

Uit zijn jeugd in Nijkerkerveen herinnerde hij zich dat moeder regelmatig in en om het huis een hoofddoek droeg. En hadden vrouwen die naar de kerk liepen geen hoedje op? Het ging tegen elke logica van Jan van Drie in dat moslima's op dat gebied werden gediscrimineerd. Zo was het ook met onverdraagzaamheid. Jan werd antirooms-katholiek en antisocialistisch opgevoed, maar verzette zich daartegen.

Als dominee en later tijdens zijn emiritaat was het zijn levensdoel om mensen van verschillende culturen, rassen en overtuigingen met elkaar te verbinden en uitsluiting door armoede te voorkomen. Soms ging hij protesterend tegen onrecht de barricaden op of waren zijn preken gelardeerd met politieke uitspraken. Als hem daarom na een dienst de hand werd geweigerd, dan moest dat maar zo zijn. Religie zonder politiek was onmogelijk, de Bijbel stond niet op zichzelf. In Oss stond hij mede door zijn lidmaatschap van de SP bekend als de rode dominee. Lezers van *Trouw* en het *Brabants Dagblad* kenden hem van de onophoudelijke stroom ingezonden brieven waarin hij zich afzette tegen maatschappelijke en religieuze misstanden.

Jan was de oudste in een gereformeerd arbeidersgezin met vier kinderen. Zijn vader had zich als arbeider bij de Nederlandse Heide-maatschappij opgewerkt tot opzichter. Of-schoon de kerk werken op zondag niet toestond, zag Jan dat zijn vader dan van zijn werkgever toch opdrachten kreeg. Dat wekte verzet op tegen een dwingende hiërarchie van baas versus arbeider. Tijdens het luisteren naar de dominee kreeg Jan zo'n grote belangstelling voor theologie, dat hij op zijn vijftiende besloot dat werk ook te gaan doen, of-schoon dat niet vanzelfsprekend was. Het was voor zijn vader niet makkelijk om de studie te betalen. Jan kon naar Kampen, waar alleen theologie werd onderwezen. Hij koos voor de VU in Amsterdam, waar hij als lid van de studentenvereniging een grote verscheidenheid aan studenten ontmoette. Alleen het kerkelijke was hem te eenzijdig, breed en ruim denken zat er vroeg in.

In 1954 ontmoette hij tijdens een toneelavond zijn geliefde Corrie Meijer. Van een huwelijk kwam het pas in 1960 na een lange verlovingsperiode. Jan kreeg pas toestemming van zijn vader toen hij zijn diploma had gehaald en de kost kon verdienen. Ze gingen in die periode op reis dankzij een vakantiebaantje van Jan als reisleader bij de Christelijke Reisstichting. Hij kreeg per week 35 gulden zakgeld en huldigde het standpunt dat hij als reisleader bij het drinken werd vrijgehouden. Voor een dubbel 'inkomen' combineerde hij twee reizen: Corrie kwam voor de tweede week de volgende groep brengen.

Decennia later in Israël – hij had zich opgeworpen als reisleader – moest hij door medereizigers tegen zichzelf in bescherming worden genomen. Toen in Hebron militairen iedereen van de straat stuurden, weigerde Jan, die niet veel op had met de Israëliische politiek ten aanzien van de Palestijnen. Waarom

Toen in Hebron militairen iedereen van de straat stuurden, weigerde Jan

moest hij weg, hij was toch gast? Het typeerde de vasthoudendheid waarmee hij zijn opvattingen verdedigde en anderen van de juistheid daarvan probeerde te overtuigen.

Met hun huwelijk moest Corrie haar baan als hoofd van een kleuterschool in Utrecht opgeven. Vanuit een bruisend stadsleven werd ze de vrouw van dominee Van Drie in het dorpsleven van 's Gravenmoer, een protestantse enclave te midden van rooms-katholieken. In die omgeving begon Jan contacten te leggen tussen verschillende geloven. Samen met een monnik van de Paulus Abdij, het klooster van de Benedictijnen in Oosterhout, zette hij een religieuze gespreksgroep op. Tijdens felle discussies stonden de groepen soms lijnrecht tegenover elkaar, maar kregen vooral wederzijds begrip.

Na vier jaar kreeg Jan als bouwpastor in de toen piepkleine groeigemeente Leiderdorp de opdracht een kerk te bouwen voordat de wijken eromheen waren verrezen. Zijn oudste, destijds vierjarige dochter Aline legde de eerste steen. Nieuwe bewoners zaten nog tussen de onuitgepakte verhuisdozen, of dominee Van Drie belde al voor een kennismaking aan. Die periode kenmerkte zich door een omslag in de theologie die Jan in hoge mate boeide. Met name de ideeën van de theologen Berkouwer en Kuitert spraken hem aan. Al die

belangwekkende vragen die opwelden: hoe zit het met het ontstaan van de aarde? Hoe letterlijk moet de Bijbel worden genomen? De een vond die vragenstellers Godloochenars, anderen herkenden wat zij altijd hadden gedacht. Jan ging daarin mee. Hij nodigde Kuitert, van wie hij alle publicaties las, uit in de Scheppingskerk die nooit zo vol had gezeten.

Later, tijdens zijn periode in Den Bosch, nodigde hij voor discussies over een nieuw thema als het homohuwelijk homo's uit voor zijn dienst. Over God schreef hij in zijn laatst gepubliceerde brief in *Trouw* van 19 september 2017: "Van Harry Kuitert heb ik geleerd dat verbeelding als het over God gaat positief is. Ik weet niet of God bestaat, maar ik verbeeld mij dat hij bestaat. Meer kan ik niet over God zeggen en ik wil het ook niet. Genoeg is genoeg."

Van 1969 tot 1978 viel er veel druk van het gezin toen Jan studentenpredikant in Delft werd. Corrie voelde zich de vrije vrouw van weleer die de politiek (ARP) weer in ging. Zeker in een kleine gemeenschap, maar ook later in Den Bosch, voelde het alsof het gezin bezit was van de gemeente. Te pas en te onpas kwamen mensen aan de deur met hun problemen, of Jan haalde mensen in moeilijkheden een weekende in huis. De telefoon werd altijd opgenomen, ook 's nachts. In Den Bosch begon Jan het Inloopschip, een opvang voor dak- en thuislozen. Daarbij stak hij de handen uit de mouwen, met toiletten schoonmaken, boterhammen klaarmaken en zelfs Sinterklaas spelen.

Dingen doe je niet zomaar, je gaat er voor. Bergwandelingen maken was daarvan een voorbeeld. Ook dan kon hij veeleisend zijn voor zijn gezin: doorlopen, weinig pauzeren, niet zeuren. Er was maar één doel, het bereiken van de top waardoor hij dicht bij de hemel was en tegelijkertijd genoot van het uitzicht